

ПРОТОКОЛ ВРУЧЕННЯ ВІРЧИХ ГРАМОТ У ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ: ЗАГАЛЬНЕ ТА ОСОБЛИВЕ

У статті авторами надається порівняльно-правова характеристика протоколів вручення вірчих грамот на практиці різних країн з метою визначення позитивних та негативних аспектів проведення даного заходу. Досліджено сутність та значення вірчих грамот у встановленні дипломатичних відносин, історію розвитку даного документу, а також особливості проведення церемонії вручення вірчих грамот у країнах Європи, які представляють різні форми правління та національні культури. Окремо приділено увагу практиці вручення вірчих грамот в Україні з метою вирішення існуючих проблем шляхом запозичення позитивного зарубіжного досвіду. У результаті дослідження авторами запропоновано варіанти вдосконалення даного протоколу на міжнародному рівні.

Ключові слова: вірчі грамоти, протокол, церемоніал, посол, дипломатичне представництво.

Постановка проблеми. Зовнішня спрямованість діяльності будь-якої країни завжди була одним з найголовніших компонентів державної політики. Визнання повноправним суб'єктом міжнародного права означає не лише фактичне вираження згоди на появу нового учасника на світовій арені, але й охоплює більш серйозний рівень стосунків: встановлення дипломатичних відносин. Даний процес має на меті підтримання між країнами постійних зв'язків на вищому дипломатичному рівні та передбачає собою дотримання чіткої поетапної процедури їх встановлення. Основні такі етапи регламентовані Віденською конвенцією про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 року. У той же час документ у багатьох питаннях відсилає до норм національного права країн, що стосуються, переважно, обміну дипломатичними представництвами.

Зокрема, кінцевою дією, із вчиненням якої дипломатичні відносини вважаються встановленими, а відповідні повноваження представників держави набувають чинності, є вручення дипломатами главам держав перебування своїх вірчих грамот. Даний факт закріплений на міжнародному рівні та визнається всіма учасниками міжнародного права. Проте залишаються невизначеними питання щодо конкретної форми та процедури вручення таких грамот, оскільки вони віддані на розсуд держав. Тому кожна країна, враховуючи форму правління, національні особливості, історичне минуле та інші державні характеристики, має власну практику проведення церемоніалу

вручення вірчих грамот. Стаття присвячена правовій порівняльній характеристиці протоколів вручення вірчих грамот для визначення позитивних та негативних аспектів у практиці різних країн, що є досить актуальним у сучасності.

Метою роботи є визначення основного змісту вірчих грамот у процесі встановлення дипломатичних відносин, дослідження практики проведення відповідних церемоніалів на прикладі країн Європи та України, аналіз існуючих проблем у даній сфері міжнародних відносин та варіантів їх вирішення.

Наукові дослідження. Дана тема викликає науковий інтерес у багатьох визнаних авторів. Прикладами є теоретичні праці Сагайдак О.П. «Дипломатичний протокол і етикет», Ткача Д.І. «Дипломатичний протокол в Угорській Республіці: загальне, особливе», Тимошенко Н.Л. «Особливості дипломатичного, ділового протоколу та етикету Нідерландів», Михалюк О.М. «Семантика та прагматика ключової лексики текстів дипломатичного протоколу», а також інших українських науковців, таких як Лавренко О.В., Галушко В.П., Калашник Г.М., Кулик О.П., Резніченко В.І., Сардачук П.Д., Шинкаренко Т.І. тощо. Потребують уваги також роботи видатних зарубіжних авторів, серед яких праці Ікановича С. та Пікарського Ж. «Дипломатичний протокол і гарні манери», Джона Вуд і Жана Серре «Дипломатична церемонія і протокол», Беннет Кароль «Діловий етикет та протокол», Блюм М.А. та Герасимова Б.І. «Етика ділових відносин» тощо.

Виклад основного матеріалу. Встановлення дипломатичних зносин за кінцеву мету має обмін дипломатичними представництвами між державами. Цей процес регулюється міжнародним правом за взаємною згодою держав і тому є обов'язковим для дотримання обома сторонами. Досягнення домовленості щодо початку обміну посольствами починається з процесу акредитації, у ході якого акредитуюча держава має вчинити наступні поетапні дії: 1) підбір кандидата на посаду глави представництва; 2) запит агреману; 3) видання внутрішнього акта про призначення; 4) офіційне повідомлення про призначення в обох країнах; 5) видача вірчих грамот; 6) вручення копії вірчої грамоти міністру закордонних справ; 7) церемоніал вручення вірчих грамот; 8) направлення особистих нот іншим главам представництв про вручення вірчих грамот [1, с. 72].

Зупинимося детальніше на процесі вручення вірчих грамот. Вірчі грамоти – це документ, що офіційно засвідчує статус дипломатичного представника акредитуючої держави у державі перебування. У сучасній практиці склалась приблизно однакова структура змісту грамот: вони розпочинаються з офіційного найменування глави держави, що направляє посла; після зазначається конституційний титул глави держави перебування; далі виражається побажання призначити представника країни; у кінці зазначається повне ім'я посла та прохання вірити всьому, що він буде висловлювати від імені своєї держави (звідси й пішла назва «вірчі») [2, с. 218]. Загалом, вірчі грамоти являють собою комплекс повноважень, якими наділяється дипломатичний представник своєю державою протягом усього часу здійснення його служби.

Цей документ має важливе значення у міжнародному праві. По-перше, саме з моменту вручення вірчих грамот офіційно розпочинається діяльність певної особи у якості посла. По-друге, у даному акті зазначається весь комплекс повноважень, необхідних для здійснення своїх функцій послом, а тому, додаткових дій чи рішень не потребується. По-третє, грамоти визначають статус посла серед своїх колег, а саме встановлюють його ранг по старшинству.

Вважається, що вперше вірчі грамоти почали використовувати у Візантії шляхом здійснення напису на пергаменті вишуканим стилем кольоровими чорнилами. Хоча основне призначення даних документів має давні коріння. Відтак, ще у Стародавній Греції для підтвердження повноважень посланців за кордоном використовували так звані дипломи – дощечки, складені удвоє, де містився текст послання. Пізніше на зміну дипломам прийшли вірчі грамоти. Починаючи з періоду існування Візантії та продо-

вжуючи історією наступних великих монархій, вірчі грамоти слугували атрибутом представництва свого монарха та його імені перед іноземними країнами. Процес їх вручення супроводжувався надмірно урочистим дипломатичним церемоніалом, що пояснюється бажанням держав продемонструвати світові свою велич, непереможність та могутність [1, с. 13].

Із розвитком міжнародних відносин більшість країн перейняло основні елементи проведення процедури вручення вірчих грамот. Зокрема, до сьогодні поширеною практикою більшості країн світу стало заснування у структурних підрозділах органів зовнішніх зносин спеціальних відділів, які відповідають за дипломатичний протокол та церемоніал держави. Тим не менш, кожна країна на сьогодні має власні особливості проведення церемонії вручення вірчих грамот, що переважно залежить від її форми правління. Так, монархії, як правило, досі залишили у своїй практиці пишне та пафосне проведення дипломатичних заходів. У більшості сучасних держав певним чином демократизувався протокол вручення вірчих грамот: зокрема, відмінено читання довгих промов, гарматний салют, ескортування гостя літаком, спрощено форму одягу послів на церемонії, скасовано практику проведення зустрічного протокольного заходу зі сторони акредитуючої держави [3, с. 30]. Тому на разі виникає питання, чи є актуальним та необхідним збереження надто застарілих та урочистих традицій у протокольних елементах та чи не варто універсалізувати та систематизувати церемоніальні положення, враховуючи сучасний розвиток міжнародних відносин.

У міжнародному праві процедура передачі вірчих грамот частково регламентується нормами вищезгаданої Віденської конвенції 1961 року. Так, стаття 13 зазначає: «Глава представництва вважається таким, що приступив до виконання своїх функцій у державі перебування, в залежності від практики, яка існує в цій державі, яка повинна застосовуватися однаково, або з моменту вручення своїх вірчих грамот, або з моменту повідомлення про своє прибуття і надання завірених копій вірчих грамот міністерству закордонних справ держави перебування або іншому міністерству, щодо якого є домовленість» [4]. Таким чином, Конвенція не визначає конкретну форму та порядок вчинення таких дій, залишаючи дане питання на розсуд держав, виходячи з їх національних традицій та досвіду. На нашу думку, доцільно розглянути досвід церемоніалу вручення вірчих грамот у певних європейських країнах.

Перш за все, звернемося до безпосередньо церемоніалу вручення вірчих грамот в Угорській Республіці, де він передбачає наступні заходи: одразу по

приїзду до Будапешту посла зустрічає спеціально уповноважений представник, який попередньо інформує про всі деталі майбутньої церемонії. Після таких формальностей представника на автомобілі Міністерства закордонних справ Угорщини відправляють до своєї резиденції. Через 10 днів після приїзду на нього чекає кілька офіційних зустрічей: з папським нунцієм, який розповідає про особливості церемоніалу вручення грамот та надає поради щодо необхідних візитів у першочерговому порядку після офіційного початку здійснення своїх повноважень; з міністром закордонних справ, якому посол передає копію вірчих грамот та отримує інформацію щодо дати церемоніалу.

Безпосередньо церемонія проходить, як правило, через 2 тижні після зустрічі із міністром. Посла доставляють на машині із встановленими прапорами Угорщини та акредитуючої держави до палацу Шандора. На площі біля палацу вишиковується кінна гвардія та почесна варта, які супроводжують представника з машини до будівлі. Першим до зали проведення церемонії входить посол та стає біля мікрофону, після цього з'являється президент Угорщини та займає місце по інший бік. Після цього посол розпочинає свою промову, яка перекладається на угорську мову та інформує про те, що президент його країни призначив його Надзвичайним та Повноважним Послом в Угорській Республіці. По завершенню промови відбувається передача вірчих грамот: посол надає документ главі держави, після чого вони слідує у спеціальну залу для бесіди за кавою.

Фінальним етапом церемонії є покладання квітів до монументу невідомого воїна. Для цього посол разом із своїми дипломатами вирушає на площу Героїв у супроводі поліції. Зустрічають гостей офіцери почесної варты та проводжають їх до монумента. Покладання передбачає собою затягання національної стрічки та поклін. Після цього процедура вручення вірчих грамот офіційно вважається завершеною та посол вправі повернутися до резиденції [5]. Варто зазначити, що саме такі елементи протоколу, як покладання квітів до монументів, відбивають національні особливості та історичне минуле держав. Але у той же час проведення цих урочистостей певним чином ускладнює процедуру вручення вірчих грамот у розрізі її строків та офіційності та заважає уніфікувати на міжнародному сучасному рівні даний протокол.

На особливу увагу, враховуючи монархічну форму правління, заслуговує процедура вручення вірчих грамот у Нідерландах. Дана країна завдяки своїм традиціям та історії завжди характеризувалась високим рівнем демократичності та егалітаризму, а на-

ціональний менталітет – прямолінійністю та категоричністю. Це знайшло свій відбиток і на сучасній церемонії зустрічі новопризначеного посла. По-перше, незмінною традицією є дата та місце проведення: проходить усе у місті Гаага та лише по середам. По-друге, дорога посла до Палацу Нордейнде, де власне і відбувається передача грамот, супроводжується багатьма колоритними елементами: каретами з лакеями у лівреях та вершниками у національних костюмах, кінним ескортом, почесною вартою. По-третє, особливістю є те, що посла протягом всієї церемонії, починаючи від від'їзду з будинку посольства, супроводжують дружина та представник королівського двору (камергер), директор департаменту протоколу або генеральний секретар Міністерства закордонних справ. Останній, у свою чергу, попередньо, у неформальній обстановці, інформує посла про основні правила церемонії.

По приїзду до Палацу посла із його супроводом зустрічає почесна варта, а також звучання гімну Нідерландів. Наступна процедура передбачає вчинення схожих однорідних дій щодо привітання з монархом країни, вступної промови, передачі вірчих грамот та проведення бесіди. Певну особливість має останній названий етап. На бесіді, окрім новопризначеного посла з дружиною та монарха, присутні й інші співробітники дипломатичного представництва. Власне розмова, як правило, триває 10-15 хвилин, після чого безпосередньо посла запрошують на тет-а-тет з монархом. Саме тут проявляється особливість національної культури Нідерландів. Характерною рисою монархів даної країни є ретельна підготовка до зустрічей з представниками інших держав, детальне вивчення інформації про державу акредитації, що, безумовно, є позитивним досвідом для країн, де дана процедура має виключно формальний вигляд. В результаті, сама бесіда із послом не має суто протокольного характеру, а супроводжується конкретними запитаннями та активним вираженням власних думок [6, с. 57].

Існують особливості протоколу вручення вірчих грамот в Англії, адже дана країна теж представляє монархічну форму правління, проте робить акцент не стільки на пишних урочистостях, скільки на королівських традиціях. Відтак, посол може фактично розпочинати виконання своїх повноважень вже з моменту приїзду до держави перебування, але за умови, що робочі копії вірчих грамот були завчасно надіслані ним та отримані Міністерством закордонних справ Великобританії (МЗС). Крім цього, новопризначеного дипломата також просять за місяць до приїзду направити заступнику маршала дипломатичного корпусу дві свої фотографії з метою підготовки

до першої зустрічі один з одним. Після приїзду до країни посол має одразу надіслати особисту ноту відповідному маршалу, з отриманням якої заступник останнього розпочинає організувати перші візити посла до високих посадовців МЗС (6-7 візитів), які відбуваються через 10-14 днів після прибуття. Окремо відбувається зустріч маршала та посла, леді-церемоніймейстер із Протокольного відділу МЗС та дружини посла з метою обговорення питань проведення майбутньої церемонії вручення вірчих грамот. Безпосередньо церемонія відбувається у день, обговорений маршалом і послом, на аудієнції у Її Високості Королеви. Після цього послу надається свобода вибору щодо проведення чи ні фінального коктейлю церемонії [7].

Що стосується України, то тут варто акцентувати увагу на певних особливостях. Статус незалежної наша країна отримала лише у 1991 році, тому до цієї дати самостійного досвіду щодо дипломатичного протоколу вона не мала. У перші роки незалежності Україна проходила етап міжнародного визнання іншими державами світу, а тому безпосередньо процедура вручення вірчих грамот отримала свою регламентацію лише у 2002 році, коли було видано Указ Президента України «Про Державний Протокол та Церемоніал України» від 22 серпня 2002 року, який діє до сьогодні. Перш за все, варто відмітити, що правило щодо початку здійснення представником своїх функцій лише після вручення вірчих грамот має суворо імперативний характер. Так, пункт 144 даного Указу наголошує на тому, що «посадові особи України не можуть проводити офіційні зустрічі з новопризначеним послом іноземної держави до моменту вручення ним Вірчих грамот Президенту України» [8]. Організація проведення церемонії покладається на Головний департамент Державного Протоколу та Церемоніалу, який діє у складі Адміністрації Президента, та структурний підрозділ з питань протоколу Міністерства закордонних справ України (далі – МЗС). При цьому, організація включає попереднє отримання міністром закордонних справ копії вірчих грамот від посла.

Сама процедура проходить у Маріїнському палаці у Києві, біля якого посла зустрічає стрій воїнів почесної варти та прапор України. По дорозі посла супроводжує дружина, працівники посольства та представник МЗС. У залі палацу з української сторони на церемонії присутні Президент, міністр закордонних справ (або його перший заступник), працівники Адміністрації Президента, а також керівник відповідного підрозділу МЗС. Вручення вірчих грамот передбачає вчинення наступних дій: вітання посла з Президентом, коротка промова посла, пере-

дача грамот, вітальна промова Президента, відрекомендування послом своєї дружини та працівників дипломатичного представництва, фото сторін та бесіда. Під час завершальної розмови присутні спочатку лише посол та Президент України, а потім залучаються міністр закордонних справ та керівник відповідного підрозділу Адміністрації Президента. На цьому національна церемонія вручення вірчих грамот офіційно завершується. Варто відмітити, що на відміну від практики Нідерландів, в Україні багато протокольних питань мають суто формалізований характер. З одного боку, це дозволяє уникнути зайвих урочистостей, але з іншого – втрачається можливість знайти певну корисну інформацію, яка, наприклад, може бути отримана під час проведення ретельно підготовленої для цього бесіди.

Висновок. Таким чином, на основі вищевикладеного матеріалу можна зробити висновок, що вручення вірчих грамот відіграє вагомий роль у регулюванні дипломатичних відносин між країнами. Саме на основі того, яку увагу приділяє держава даному процесу, формується думка про рівень її дружніх намірів та дипломатичного етикету та протоколу. Вагоме значення для даного церемоніалу має характеристика тої чи іншої держави, яка включає політичний режим, форму правління, історичне минуле, сучасний розвиток, а також особливості національного менталітету. Так, будучи за своїм змістом заходом виключно формальним, у монархічних державах процес вручення вірчих грамот характеризується надмірною пишністю та урочистістю, що є відображенням багатих традицій та історичних подій. Проте об'єктивна необхідність та користь від таких заходів відсутня, а тому постає питання щодо актуальності їх проведення. На нашу думку, варіантом розвитку даної сфери міжнародних відносин є процес універсалізації дипломатичного протоколу. Оскільки міжнародне право активно вдосконалюється та оновлюється, яскравим прикладом чого є результати процесу євроінтеграції, доцільним напрямком такого розвитку може слугувати уніфікація норм, що стосуються церемонії вручення вірчих грамот.

Що стосується України, то церемонія вручення вірчих грамот є детальною та відповідає загальним міжнародним тенденціям даного процесу в інших країнах із схожим режимом. Тим не менш, потребує оновлення правова основа, яка регламентує цю процедуру. Це пояснюється тим, що вищезгаданий Указ Президента України на сьогодні є єдиним діючим нормативно-правовим актом, присвяченим даному питанню, але багато його положень є застарілими та не відповідають реаліям сьогодення.

Оскільки сучасна Україна продовжує активно встановлювати дипломатичні зносини з іншими державами та здійснювати обмін дипломатичними представництвами, варто упорядкувати законодавство та

розвинути його, враховуючи сучасні напрямки зовнішньої політики нашої держави, а також позитивний досвід європейських країн.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сагайдак О. П. Дипломатичний протокол та етикет: підруч. 2-ге вид., оновл. і доп., затверджено МОН. Київ: Знання, 2017. 326 с.
2. Вірчі грамоти. Українська дипломатична енциклопедія: у 2 т. Т. 1 / редкол: Л. В. Губерський (голова) та ін.; Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. Київ: Знання України, 2004. 655 с.
3. Борунков А. Ф. Дипломатический протокол в России: изд. 3-е, доп. Москва: Междунар. отношения, 2007. 264 с.
4. Віденська конвенція про дипломатичні зносини: міжнародний документ від 18.04.1961 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048#top.
5. Ткач Д. І. Дипломатичний протокол в Угорській Республіці: загальне та особливе. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2010. Вип. 16. С. 226-230.
6. Тимошенко Н. Л. Особливості дипломатичного, ділового протоколу та етикету Нідерландів. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2013. Вип. 20(1). С. 54-61.
7. Шевченко Н.О. Особливості дипломатичного протоколу при монархічних дворах Європи. *Юридична газета онлайн*. 2019. Вип. 17. С. 1-9.
8. Про Державний Протокол та Церемоніал України: Указ Президента України від 22.08.2002 р. № 746/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/746/2002#top>.

REFERENCES

1. Sahaidak, O. P. (2017). *Dyplomatychnyi protokol ta etyket*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
2. *Virchi hramoty. Ukrainska dyplomatychna entsyklopediia*. (Vols 1-2); Vol 1. L. V. Huberskyi et. al. (Ed.). (2004); Kyiv. nats. un-t imeni Tarasa Shevchenka, In-t mizhnar. vidnosyn. Kyiv: Znannia Ukrainy [in Ukrainian].
3. Borunkov, A. F. (2007). *Diplomaticeskiiy protokol v Rossii*. Moskva: Mezhdunar. Otnosheniya [in Russian].
4. *Videnska konventsiiia pro dyplomatychni znosyny: mizhnarodnyi dokument vid 18.04.1961 r.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048#top [in Ukrainian].
5. Tkach, D. I. (2010). *Dyplomatychnyi protokol v Uhorskii Respublitsi: zahalne ta osoblyve*. *Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi akademii Ukrainy - Scientific Bulletin of the Diplomatic Academy of Ukraine*, 16, 226-230 [in Ukrainian].
6. Tymoshenko, N. L. (2013). *Osoblyvosti dyplomatychnoho, dilovoho protokolu ta etyketu Niderlandiv*. *Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi akademii Ukrainy - Scientific Bulletin of the Diplomatic Academy of Ukraine*, 20(1), 54-61 [in Ukrainian].
7. Shevchenko, N. O. (2019). *Osoblyvosti dyplomatychnoho protokolu pry monarkhichnykh dvorakh Yevropy*. *Yurydychna hazeta onlain - Legal newspaper online*, 17, 1-9 [in Ukrainian].
8. *Pro Derzhavnyi Protokol ta Tseremonial Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 22.08.2002 r. № 746/2002*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/746/2002#top> [in Ukrainian].

ОКЛАДНАЯ МАРИНА

кандидат исторических наук, доцент кафедры права Европейского Союза
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого,

СЛИВНАЯ ВИКТОРИЯ

студентка 4 курса 3 группы международно-правового факультета
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

ПРОТОКОЛ ВРУЧЕНИЯ ВЕРИТЕЛЬНЫХ ГРАМОТ В ЕВРОПЕЙСКИХ СТРАНАХ: ОБЩЕЕ И ОСОБЕННОЕ

В статье авторами дается сравнительно-правовая характеристика протоколов вручения верительных грамот на практике различных стран с целью определения положительных и отрицательных аспектов проведения данного мероприятия. Исследовано сущность и значение верительных грамот в установлении дипломатических отношений, историю развития данного документа, а также особенности проведения церемонии вручения верительных грамот в странах Европы, представляющих различные формы правления и национальные культуры. Отдельно уделено внимание практике вручения верительных грамот в Украине с целью решения существующих проблем путем заимствования положительного зарубежного опыта. В результате исследования авторами предложены варианты совершенствования данного протокола на международном уровне.

Ключевые слова: верительные грамоты, протокол, церемониал, посол, дипломатическое представительство.

OKLADNAYA MARINA

PhD in History, Associate Professor at the Department of Law of the European Union
of Yaroslav Mudryi National Law University,

SLIVNAYA VIKTORIYA

4-years student, group 3,
International Law Faculty of Yaroslav Mudryi National Law University

PROTOCOL OF CREDENTIALS IN EUROPEAN COUNTRIES: GENERAL AND SPECIAL

Problem setting. The purpose of establishing diplomatic relations is to maintain constant relations between the countries at the highest diplomatic level. The main stages of establishing diplomatic relations are regulated by the Vienna Convention on Diplomatic Relations of April 18, 1961. At the same time, this document in many respects refers to the national law of countries. The presentation of credentials is the final action, after which diplomatic relations are considered established, and the powers of state representatives take effect. However, international law does not specify the specific form and procedure for the presentation of credentials, as it is up to the States to decide. Therefore, each state has its own practice of the presentation of credentials, which depends on its form of government, national characteristics, historical past. Therefore, it is relevant today to compare the protocols of credentials in the practice of different countries to determine the positive and negative aspects.

Target research. The aim of the work is to determine the main content of credentials in the process of establishing diplomatic relations, to study the practice of ceremonies of credentials on the example of Europe and Ukraine, to analyze existing problems in this area of international relations and solutions.

Analysis of recent research and publication. This topic is the basis of research in many works of recognized authors. Examples are theoretical works Sagaidak O.P. «Diplomatic protocol and etiquette», Tkacha D.I. «Diplomatic protocol in the Republic of Hungary: general, special», Tymoshenko N.L. «Features of diplomatic, business protocol and etiquette of the Netherlands», and other Ukrainian scholars. Also well-known works of foreign authors are the works of Ikanovich S. and Picarsky J. «Diplomatic Protocol and Good Manners», John Wood and Jean Serre «Diplomatic Ceremony and Protocol», Bennett Carol «Business Etiquette and Protocol».

Article's main body. The establishment of diplomatic relations is aimed at the exchange of diplomatic missions between states. This process ends with the procedure of presenting credentials. Credentials are a document that officially certifies the status of a diplomatic representative of the accrediting state in the host state. This document is important in international law because it has a long history and represents the beginning of the official activities of the ambassador to the host country. Modern elements of the procedure of awarding credentials are common to many states. But each country today has its own characteristics of the ceremony of awarding credentials, which usually depends on its form of government. For example, monarchies (Netherlands, England) still have in their practice a lavish and pathetic conduct of diplomatic events. In contrast, in today's democracies (Hungary) the protocol of credentials is more modern and simplified due to the absence of outdated traditions and irrelevant measures. However, each country has both positive and negative aspects of the ceremony.

Ukraine has little experience in diplomatic protocol since gaining independence in 1991. Today, national law effectively regulates the procedure for awarding credentials, but many provisions do not correspond to reality. Therefore, Ukraine must develop in this area of international relations on the basis of foreign experience.

Conclusions and prospect of development. Thus, the presentation of credentials plays an important role in regulating diplomatic relations between countries. The basis for this ceremony is the characteristics of the state, which includes the political regime, form of government, historical past, modern development, features of the national mentality. In our opinion, the process of universalization of the diplomatic protocol is a variant of development of this field of international relations. The appropriate direction of such development may be the unification of norms relating to the ceremony of awarding credentials, as international law is being actively improved and updated, as exemplified by European integration.

As modern Ukraine continues to actively establish diplomatic relations with other countries and exchange diplomatic missions, it is necessary to streamline legislation and develop it on the example of the positive experience of European countries.

Keywords: credentials, protocol, ceremony, ambassador, diplomatic mission.

Окладна М.Г., Сливна В.А. Протокол вручення вірчих грамот у європейських країнах: загальне та особливе. *Право та інноваційне суспільство*: електрон. наук. вид. 2020. № 2 (15). URL: http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Okladna_Slyvna15.pdf